

Tetyana Kosmeda

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

**ПЕРЕКЛАДНА ФРАЗЕОГРАФІЯ:
ДОСВІД УКЛАДАННЯ ДВОМОВНОГО
УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКОГО СЛОВНИКА
УСТАЛЕНИХ ВИРАЗІВ**

**Phraseography in Translation: Case Study of Compiling Bilingual
Ukrainian-Polish Dictionary of Set Expressions**

ABSTRACT: The article elucidates the conception of “Concise Ukrainian-Polish dictionary of set expressions: lexical equivalents, phraseologisms, proverbs and sayings” which implements an international Polish-Ukrainian project. The Council of Europe is known to devote much attention to the problems of the development of languages, their improvement and, correspondingly, to the development of linguistics, in particular, its applied branch, which includes lexicography. The dictionary under analysis represents: 1) the status of set expressions which, being widespread in the examined lingual cultures, reflect the mentality of the nation, its history, national specificity etc., 2) principles and procedures of semantic transformations of set stable lingual units by means of the cognate Slavonic language. The conception of the Ukrainian-Polish phraseological dictionary has been realized in the history of Ukrainian and Polish phraseography for the first time. The conception is based on 1) the detailed analysis of the theoretical and practical experience of compiling dictionary of this type; b) thorough outline of the system of headwords with the heterogeneous status of: 1) the representation of the mentality of the nation, its ethnographic features., norms of etiquette, ethics, psychology, theme (ideographic aspect) etc.; 2) structure, semantics and pragmatics; 3) specificity of functions and style. The conception of the dictionary is based on the methodological foundation of anthropocentrism and main phraseographic principles of bilingual dictionaries aiming at the most adequate representation of a corresponding lingual units by means of another language. The dictionary will contribute to the further research in the sphere of contrastive Ukrainian-Polish linguistics and phraseographical theory.

KEYWORDS: anthropocentrism, bilingual phraseography, conception of Ukrainian-Polish phraseological dictionary, lingual culture

Активізація партнерських стосунків України й Польщі входить у нову фазу, що впливає й на мовні контакти та вимагає від спеціалістів гуманітарної сфери більш активної дослідницько-пошукової наукової роботи.

Рада Європи, як відомо, приділяє значну увагу проблемам, пов'язаним з розвитком мов, їхнім удосконаленням, а у зв'язку із цим і з розвитком мовознавчої науки, зокрема прикладної, що проектується на лексикографію й, зокрема, на фразеографію. Тому європейський вибір України впливає на обрання наукових пріоритетів у гуманітарній сфері. Очевидно, цей вибір є ще одним стимулом для лінгво-, етно-, культурологічних досліджень, зокрема й у галузі вивчення та опису такого фрагменту мов, як усталені вирази української й польської лінгвокультур, що репрезентують національну своєрідність, історію, культуру, ментальність народів.

2017 року вийшов у світ *Короткий українсько-польський словник усталених виразів: еквіваленти слова, фразеологізми, прислів'я та приказки*¹ як реалізація міжнародного польсько-українського проекту, оскільки його укладачами є викладачі Університету імені Адама Міцкевича (Познань) – професор Тетяна Космеда (автор проекту, його керівник і науковий редактор), доктор (канд. філол. наук – Україна) Олена Гоменюк та доцент Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди Тетяна Осіпова.

Завдання, що стоять перед лексикографією сьогодні, стосуються різних галузей людської практики: викладання рідної та іноземної мов, переклад, комп'ютерні, інформаційно-пошукові системи, культурологія, проблеми професійного спілкування, соціологія, психологія та багато інших. Укладений КУПСУВ репрезентує:

а) статус поширених у розглядуваних лінгвокультурах усталених мовних одиниць, що відображають ментальність народу, його історію, специфіку національного характеру і т. п.,

б) принципи й способи трансформації значень усталених мовних одиниць засобами спорідненої слов'янської мови.

Мовні штампи, стереотипи, кліше, репрезентовані фразеологізмами, прислів'ями, приказками, усталеними еквівалентами слова є, безперечно, частотними в комунікації: вони прикрашають мовлення, роблять його більш переконливим, зв'язним і є ознакою доброго володіння мовою, тому їх потрібно знати всім. Без них мовлення не може бути вишуканим, тому, зрозуміло, що словник розрахований на широку аудиторію користувачів.

Концепція КУПСУВ зреалізована вперше в історії української й польської фразеографії. Вона ґрунтується на:

а) докладному вивченні наявного теоретичного та практичного досвіду укладання словників подібного типу;

¹ Див. Т. Космеда, Т. Осіпова, О. Гоменюк, *Короткий українсько-польський словник усталених виразів: еквіваленти слова, фразеологізми, прислів'я та приказки*, Познань–Харків 2017, 408 с. Далі подаватиме скорочену назву цього видання – КУПСУВ.

б) ретельному виокремленні системи реєстрових одиниць, що мають неоднорідний статус, по-перше, щодо репрезентації ментальності народу, його етнографічних особливостей, етикетних норм, моралі, особливостей психології, національного характеру, тематики (ідеографічний аспект) і под., по-друге, щодо структури, семантики й прагматики: 1) фразеологічні одиниці у вузькому значенні (єдності, зрощення, вирази, зокрема й термінологічні); 2) паремії – прислів'я і приказки; 3) словесні комбінації, що є еквівалентами слова й частотні в повсякденному мовленні; по-третє, щодо функціонування та стилістичного й стильового призначення. Багатоаспектний та неоднорідний статус реєстрових одиниць передбачає різні принципи опису їхнього значення.

Мета й завдання словника ґрунтуються на методологічних засадах антропоцентризму, основних лексикографічних принципах двомовних словників, завдання яких – найбільш адекватна репрезентація відповідної мовної одиниці засобами іншої мови.

Словник має статус неповного, оскільки укладачі намагалися подати лише найбільш поширені, часто вживані та яскраві з огляду на своєрідність ментальності польського й українського народів мовні одиниці, вибравши їх із різних лексикографічних джерел та дискурсивної практики – художньої, публіцистичної, розмовної.

Завдання полягало в репрезентації системи мовних одиниць, що віддзеркалювала б найбільш типові усталені вирази української й польської лінгвокультур, що відтворюють образи народів, їхній національний дух.

Укладачі словника не ставили за мету створити академічне видання, що охоплювало б усю систему усталених виразів, які функціонують у відповідних лінгвокультурах. Мовні одиниці ретельно відібрані для словника з найбільш авторитетних і популярних тлумачних одно- чи двомовних словників польської й української мов, фольклорних джерел, що цілком виправдано першою спробою створення словника такого типу на українському та польському мовному матеріалі.

Словник не переобтяжений спеціальними позначками, хоч окремі необхідні параметри стосовно стилістичного використання мовної одиниці, її нормативності, а також ступеня еквівалентності до одиниці іншої мови відзначені, як в окремих випадках подані приклади вживання відповідного усталеного виразу, що полегшує розуміння значення.

Методологічні засади дослідження мотивовані новітніми й давніми досягненнями української та польської науки. В останні 10–15 років актуалізувалася робота над укладанням двомовних тлумачних українсько-польських або польсько-українських словників, що виходять друком як у Польщі, так і в Україні. Це передусім типові тлумачні словники, які уклали С. Домагалський, А. Івченко, І. Кононенко, І. Митнік, Е. Васяк, М. Юрковський, В. Назарук, О. Співакта ін.

Хоч до цього часу не існувало українсько-польського чи польсько-українського фразеологічного словника, однак база для нього поступово створювалася, зокрема великим успіхом українсько-польської лексикографії

є *Українсько-польський словник еквівалентів слова*², укладений А. Лучик, О. Антоною, І. Дубровською, що й започатковує праці з українсько-польської ідіоматики³. У ньому репрезентовано особливий тип мовних одиниць, що посідають проміжне місце в системі фразеологізмів, словосполучень і слів. Подані в словнику одиниці – це еквіваленти нарізно оформлених прислівників, займенників, прийменників, сполучників, вигуків, стійких сполук з несформованою частиномовною належністю. Роль цих мовних одиниць у повсякденній комунікації надзвичайно велика, оскільки вони є носіями не лише відповідної семантики, але передусім прагматики, що специфічно виявляється в кожній національній мові, її дискурсі. Такі одиниці в науковій літературі називають „словами-зв’язками”, „структурними словами”, „дискурсивними словами”. Вони виконують у комунікації важливі прагматичні функції. До них належать, напр., еквіваленти слова, що функціують тільки як компоненти присудка: **під стать у ролі присудка; по силі у ролі присудка; у згоді в ролі присудка**. Істотну за кількісним складом групу еквівалентів слова становлять вставні конструкції, що теж унесені до реєстру словника: **на жаль у ролі вставного слова; як на біду в ролі вставного слова**. Досвід укладання цього словника, безперечно, ураховано.

На методологічні засади, які розробили укладачі словника, що характеризується в цій статті, вплинули й концептуальні положення та реєстр *Українсько-російсько-білорусько-болгарсько-польського словника порівнянь*⁴, укладачем якого є українська славістка О. Левченко. На увагу заслуговують засадничі положення та реєстр цього видання, хоч зауважимо, що, на жаль, у Передмові відповідні концептуальні засади цього словника виразно не схарактеризовані. Його матеріал обмежено одним структурно-семантичним принципом, що відбито в назві. Наголосимо, що авторка згаданого словника припустилася змішування одиниць мовного та мовленнєвого рівнів. На це, як і на деякі інші недоліки словника, указує К. Мізін в опублікованій рецензії⁵. Це видання не претендує на статус нормативного, очевидно, тому в ньому зафіксовано багато індивідуально-авторських порівнянь, що не закріплені мовною системою.

Значним внеском у розбудову українсько-польської лексикографії є також *Українсько-польський словник міжмовних омонімів і паронімів*⁶, укладений

² Див. А. Лучик, О. Антонова, І. Дубровська, *Українсько-польський словник еквівалентів слова*, Київ 2011, 312 с.

³ Див. Т.А. Космеда, *Рецензія. А. Лучик, О. Антонова, І. Дубровська Українсько-польський словник еквівалентів слова*, К., 2011, 312 с., „Мовознавство” 2014, № 2, с. 85–87.

⁴ Див. О. Левченко, *Українсько-російсько-білорусько-болгарсько-польський словник порівнянь*, Львів 2011, 748 с.

⁵ Див. К.І. Мізін, *Рецензія на книгу: О. Левченко. Українсько-російсько-білорусько-болгарсько-польського словника порівнянь*, Л.: Вид-во Львівської Політехніки, 2011, 748 с., „Мовознавство” 2012, № 5, с. 91–94.

⁶ Див. І. Кононенко, О. Співак, *Українсько-польський словник міжмовних фразеологічних омонімів і паронімів*, Київ 2008, 343 с.

І. Кононенко й О. Співаком. У *Передньому слові* до цього словника автори докладно пояснюють мотиви, що змусили їх ліквідувати одну з лексикографічних українсько-польських лакун, слушно наголошуючи на частотності помилок, що виникають у мовленні поляків чи українців, пов'язаних із явищем інтерференції. Безумовно, досягненням авторів зазначеного словника є й те, що вони спиралися не лише на мовні явища, зафіксовані наявними словниками, але й урахували „факти сучасного живого мовлення, відображені в публіцистичних текстах, теле- й радіопрограмах, власній картотеці із записами розмовного мовлення. Широко використано також матеріали з Інтернету...”⁷. Погоджуємося, що саме такий підхід „дав змогу уточнювати семантичну структуру та стилістичні характеристики” слів і фразеологічних сполук в обох мовах. Усебічно прорецензувавши цей словник, М. Кочерган наголосив, що аналізований лексикон – „неоціненне джерело для теоретичних досліджень з контрастивної лексичної семантики української і польської мов”⁸. Підтримуємо цю високу оцінку, хоч, безперечно, використовуючи матеріал цього словника, простежено й певні неточності чи суперечливі моменти, про що йдеться в передмові до КУПСУВ.

2013 року професор О. Демська остаточно впорядкувала в електронній формі *Короткий польсько-український словник прислів'їв і приказок*⁹, який її батько, професор М. Демський, підготував ще 1994 р., але, як пише О. Демська, смерть автора відклала його друк. Працю відтворено за рукописом. У короткій передмові до цього видання частково вказано на об'єкт словника – «сучасні й давні, загальні й регіональні прислів'я і приказки, а також поодинокі прикмети й велеризми, дібрані з таких польських та українських джерел»¹⁰. Далі подано відомості про реєстр словника: польськомовна частина містить 1 546 прислів'їв та приказок, розміщених за алфавітом, а українськомовна – 3 258 паремій. Реєстрові одиниці не пояснюються: тлумачення значень не наведено, однак добре те, що реєстрова одиниця може бути подана самостійно чи може супроводжуватися дублетами або синонімами. Кожна реєстрова одиниця української частини – може мати один або кілька українських відповідників або ж бути відсиланням до аналогічної польської одиниці. Укладач використовує кілька параметрів – подається наголос (ураховано акцентні норми і їхні варіанти), факультативність і варіативність структурних компонентів паремій.

⁷ Ibidem, s. 8.

⁸ М. Кочерган, *Українсько-польський словник міжмовних омонімів і паронімів* / І. Кононенко, О. Співак, Київ: Вища школа, 2008, 324 с., „Мовознавство” 2010, № 1, с. 103.

⁹ Див. М. Демський, *Короткий польсько-український словник прислів'їв і приказок*, Київ 2013, [в:] [https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%94%D0%B5%D0%BC%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9_%D0%9C%D0%B0%D1%80%27%D1%8F%D0%BD_%D0%A2%D0%B8%D0%BC%D0%BE%D1%84%D1%96%D0%B9%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87\(10.02.2018\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%94%D0%B5%D0%BC%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9_%D0%9C%D0%B0%D1%80%27%D1%8F%D0%BD_%D0%A2%D0%B8%D0%BC%D0%BE%D1%84%D1%96%D0%B9%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87(10.02.2018)).

¹⁰ Ibidem, s. 3–4.

Новий досвід лексикографування усталених мовних одиниць, безперечно, цінний, однак необхідно враховувати й традицію. У цьому ракурсі укладачі словника, що характеризується, активізували увагу й на пам'ятці польської культури, польського мовознавства й лексикографії, яку, як видається, необхідно було заново „відкрити” сучасній науці. Ідеться про словник С. Адальберга *Księga przysłów, przypowieści i wyrażeń przysłowiowych*¹¹. Завдання укладача словника С. Адальберга порівнював із завданням бібліотекаря, „ідеалом якого є розміщення книжок у такий спосіб, щоб пошукувану книжку вдалося віднайти якнайшвидше, без жодних труднощів”¹². Запроваджений у книзі *Предметний покажчик*, містить близько 40 000 посилань і дає змогу легко віднайти паремії, пов'язані з головним виразом. С. Адальберга наводить короткі, але вичерпні пояснення щодо вживання паремії, її появи й історії, щодо архаїзмів, діалектизмів тощо, іноді вдаючись до зіставлення інформації з більш ранніх джерел. Праця С. Адальберга – багате надбання як для польської, так і слов'янської пареміології загалом.

В Україні над паремійним словником наприк. XIX – поч. XX ст. працював Іван Франко, який високо цінував працю С. Адальберга, мабуть, тому він так часто звертався до неї й використовував під час укладання *Галицько-руських народних приповідок*¹³, наводячи польські паралелі, залучаючи джерельну базу цього словника, оскільки „хотів показати, яким є відсоток українських оригінальних приповідок, а скільки взято від великоросів, білорусів та поляків...”¹⁴. І. Франко не завжди погоджується з С. Адальбергом й інколи шукає пояснення окремих паремій в інших словниках, буває, що І. Франко заперечує подане С. Адальбергом пояснення. І. Франко, як і С. Адальберга, розглядав паремійний склад мови широко, дещо ширше, ніж розуміють його сучасні пареміологи навіть при широкому підході до їхнього трактування. На його думку, це

не тільки моральні, філософські судження, життєві правила, але також певні стереотипні особисті рефлексії, вислови загальнолюдських почувань, прокляття, жарти, ущипливості, висміювання, порівняння і фігуральні звороти, як і деякі, якщо можна так сказати, вивітрені формули ворожби – „примовлянь”, [...] найрізноманітніші пародії (молитов, обрядів, заклинь і навіть серйозних прислів'їв) [...], деякі „застарілі” загадки, значення яких стало з часом настільки прозорим, що народ перестав уважати їх загадками і вживає як прислів'я¹⁵.

¹¹ Див. S. Adalberg, *Księga przysłów, przypowieści i wyrażeń przysłowiowych*, Warszawa 1889–1894, 866 s.

¹² Ibidem, s. 13.

¹³ І. Франко, *Галицько-руські народні приповідки*, у 3-х томах, Львів 2006.

¹⁴ І.Я. Франко, *Лист до М.П. Драгоманова від 4 грудня 1883 р.*, [в:] *Зібрання творів*, у 50-ти томах, Київ 1986, т. 48, с. 383.

¹⁵ З фольклористичної спадщини Івана Франка. Недрукована передмова до збірки прислів'їв, підготовка до друку, переклад і вступна замітка О. І. Дея, „Народна творчість та етнографія” 1963, № 2, с. 94.

І. Франко вмістив у свою збірку паремійні запозичення з польської мови і, відповідно, у процесі використання зазначеного словника бачимо, що І. Франко насамперед ставив завдання – виявити польсько-галицькі відповідники, що функціювали в Галичині напр. XIX – на поч. XX ст., і з'ясувати загалом специфіку польського впливу на формування галицько-руських приповідок, які І. Франко й зібрав. Це величезний приповідковий матеріал – понад 30 000.

Використавши названий доробок та інші актуальні лексикографічні і фразеологічні джерела української та польської мов, було укладено КУПСУВ. За типом і призначенням – це тлумачно-перекладний двомовний словник. Його завдання – тлумачення мовного матеріалу й репрезентація еквівалентів / аналогів, розкодування етно- та лінгвокультурологічної інформації, закладеної в мовних знаках. Джерелом такої інформації стали закріплені в мовному соціумі знання про об'єкти довкілля, що позначають ці знаки. За характером репрезентованої мовної (реєстрової) одиниці – це словник усталених виразів. Серед них: а) фразеологічні одиниці – семантично пов'язані сполучення слів, що, на відміну від словосполучень або речень, не створюються в процесі мовлення відповідно до загальних правил, а відтворюються у вигляді фіксованої конструкції з відповідним лексичним складом і значенням; б) еквіваленти слова – сполуки слів, що характеризуються стійкістю, єдністю значення, здебільшого постійною, незмінною формою; в) паремії – насамперед прислів'я і приказки – стійкі відтворювані, культурно марковані одиниці переважно реченнєвої структури. За лінгвістичною традицією паремію вважають родовим поняттям, що об'єднує широкий спектр фольклорних жанрових різновидів. Дотримуючись широкого розуміння об'єкта фразеології і кваліфікуючи паремії як один із класів фразеологічних одиниць – фразеологічні вирази (стійкі відповідно до своєї структури та функціонування звороти), водночас сприймаємо думку, що паремії є семіотичними феноменами мови, що мають подвійну спрямованість: з одного боку, – це знаки системи мови з відповідною синтаксичною природою, а з другого, – мікротексти, занурені в дискурсивну сферу, що мають номінативну й комунікативну природу. Паремії як наслідок колективної мовленнєвої діяльності народу в минулому, зрозуміло, сьогодні розглядаються як діахронічне явище.

За обсягом реєстру – це неповний словник, що містить понад 1600 одиниць: укладачі намагалися подати лише поширені та яскраві усталені вирази, вибравши їх із різних найбільш авторитетних джерел. Завдання полягало не у створенні видання, досконалого у всіх аспектах, а зображення того „зрізу”, що репрезентував би найбільш популярні усталені вирази, що містять комунікативний досвід користувачів мови. Усталені вирази тут не зібрані, а відібрані. Укладачі цілком усвідомлюють, що залишається певна перспектива щодо вдосконалення цього видання.

За принципами добору реєстрових одиниць – це узусний (нормативний) словник: укладачі дотримуються основних критеріїв визначення узусності, серед яких: а) наявність фіксації реєстрової одиниці хоча б одним словником,

б) у разі інновацій – уживання реєстрової одиниці як мінімум трьома авторами (перевага надавалася художньому, публіцистичному та розмовному дискурсам).

За принципом репрезентації реєстрових одиниць, способом їхнього подання – це алфавітний словник, оскільки він невеликий за обсягом і реєстрові одиниці зручно шукати за алфавітною системою.

За принципами подачі матеріалу у словниковій статті, способом його впорядкування – це параметричний словник з ілюстративним матеріалом. У словнику подано акцентні норми вживання одиниць із урахуванням варіантів, а також факультативні компоненти структури; стильові та стилістичні помітки надавалися за потреби залежно від типу реєстрової одиниці; за цим же принципом надається ілюстративний матеріал: для цього використано художні й публіцистичні тексти, приклади із сучасного розмовного мовлення, корпус польської мови.

За параметром „адресат” – це словник широкого вжитку. Він розрахований не лише на філологів широкого профілю, етнологів, культурологів, викладачів, студентів і учнів середніх шкіл. Словник передбачає найрізноманітніше коло користувачів, зокрема й тих, хто не володіє спеціальними філологічними знаннями, однак бажає більш глибоко вивчити польську й українську мови, культуру, ментальність цих народів у порівнянні.

Словникові статті можуть відображати багатозначність, що має місце або в українській, або в польській частинах. За кількістю значень одиниці можуть як збігатися, так і не збігатися, значення може бути ширшим або вужчим, порівн.: **БРАТИ (ВЗЯТИ) СЕБЕ В РУКИ.** *Idiom., rozm., схv.* 1. Ставати іншим – зібраним, цілеспрямованим, діяльним, змінюватися на краще. *Δ* *Vimru u tebe w głowie багато, – казала Ганна Сильвестрівна. – Я буду брати себе в руки, – обіцяв Рубін, і це була чесна обіцянка, і він дотримувався її до... наступного разу* (І. Сенченко). 2. Оволодівати своїми почуттями, заспокоюватися. *Δ* *Из останніх сил, як наполоханого коня, беру себе в руки, щоб перед самим собою не осоромитися* (з газети). ■ **Brać się (wziąć się) w garść.** *Idiom., pot., aprob.* Opanować się, przezwyciężyć, zebrać siły; otrząsnąć się z przygnębienia, apatii itp. ▼ *Kilka dni temu postanowiłam wziąć się w garść i dopisać pracę magisterską* (z jęz. mów.); **БОРОДА ВИРОСЛА, А РОЗУМУ НЕ ВИНЕСЛА.** *Prysł. rozm., zневаж.* Наявність ознак „дорослості” не забезпечує наявності життєвого досвіду. ■ < **Broda mądrości nie doda.** *Przysł., pot., lekcew.* 1. Pozory mylą, pewne rzeczy widziane u ludzi z zewnątrz potrafią być złudne. 2. Ludzie nie zawsze stają się mądrzejsi z wiekiem [Wikisł.]. ▼ *To, że ktoś jest dorosły, nie musi wcale oznaczać, że jest mądry. – Broda mądrości nie doda, – pomyślała Marysia, widząc starszego pana przechodzącego przez ulicę na czerwonym świetle* (ISP).

Надані помітки можуть, звичайно, збігатися або не збігатися, порівн.: **БОЇТЬСЯ МЕНЕ, ЯК ЖИД СОЛОНІНИ ... НАУКИ,** *жарт.* Боятися безпідставно або задля якоїсь фіктивної, незрозумілої причини (ГРНП-1, с. 170). ▼ жарт. тональність відсутня. (...) **jak Żydka rabinu** (Adalb.: Ваć się 19).

Паремійні одиниці можуть містити варіативні й факультативні частини, усічені форми та под.: **(НЕ ОДИН [ДОБРИЙ]) ПУД СОЛІ З'ЇСТИ**. *Idiom., розм., схв.* Довго жити з ким-небудь, зазнати чималих випробувань у спільних діях, пізнати, вивчити когось і т. ін. Δ *Мораль: раниш, як братися за роман, треба з'їсти з сучасними героями ще не один пуд солі* (М. Хвильовий). ■ **Zjeść [z kimś] beczkę soli**. *Idiom., pot., aprob.* Doskonale kogoś znać i rozumieć, zwłaszcza z powodu wspólnych przeżyć i trudności. ▼ *Trzeba z kimś zjeść beczkę soli, by go dobrze poznać* (z jęz. mów.); **АНІ (НІ) КРИХІТКИ (КРИХТИ, КРИХТОЧКИ, КРИХІТОЧКИ)**. *Idiom., есл. (анал. присл.), розм.* Анітрохи, ніскільки, ажніяк, зовсім, нічого. □ **Ані (ні) на волосинку**. Δ *З самого ранку вона ані крихти не їла* (з усн. мовл.). ■ **Ani krzty (troszeczkę, odrobinę, krztyny)**. *Idiom., есл. (анал. przysł.), pot.* Ani odrobinę; wcale, zupełnie nie. ▼ *Ani krzty nie przesadziłem w swoim opowiadaniu. Przeczytał referat od deski do deski — ani krzty nie dodał od siebie* (SJP). ◻ < **Ani na (jeden) włos, ani o (na) krok, ani trochę**. *Idiom., есл. (анал. przysł.), pot.* Ani troszkę. ▼ *Od samego rana nie zjadła ani odrobinki* (z jęz. mów.).

В окремих випадках пропонується поклик на інші словникові статті: **АНІ (НІ) НА ВОЛОСИНКУ**. *Idiom., есл. (анал. присл.), розм.* Див.: **Ані (ні) крихітки (крихти, крихточки, крихіточки)**.

У разі потреба можуть подаватися примітки для пояснення незрозумілих значень слів, що входять у склад усталеної одиниці.

Зіставляючи окремі одиниці паремійного фонду української і польської лінгвокультур, доходимо висновку, що існує чимало труднощів, які є традиційними: міжмовна омонімія й паронімія, культурні лакуни, нерівнозначні співвідношення прагматичної інформації, семантики (ширше чи вужче значення) і банальна відсутність фразеологічної одиниці в чинних словниках та ін. Про ці труднощі неодноразово писалося, але, зіставляючи матеріал різних лінгвокультур, наштотуємося на низку відповідних прикладів, які необхідно описувати, що в кожному разі вимагає системи відповідних знань, розуміння специфіки дискурсивної практики та ін., тому в КУПСУВ й розроблено докладну систему параметрів щодо стилістичної, стильової і ширше – прагматичної інформації, що схарактеризована в Передмові до цього словника. Саме завдяки їй зазначений словник може бути використаний у наукових дослідженнях для докладної характеристики прагматичних відмінностей.

Репрезентований у цій статті словник сприятиме актуалізації досліджень у сфері порівняльного українсько-польського мовознавства, фразеологічної, зокрема й пареміологічної лексикографічної теорії, поглибить знання етнічної специфіки міжнаціонального спілкування, мовного етикету, комунікації відповідно до її законів, правил, що на сьогодні вивчено недостатньо, а також удосконалисть знання, власне, української й польської мов на тлі їхніх лінгвокультур, сприятиме знанню фонду її унікальних усталених, стереотипних виразів як мовної народної скарбниці, що впливатиме на підвищення комунікативної компетенції користувача словника, його мовної спроможності й загального культурного рівня.